

BÎM denge xiripna

Amedî de her ke şino esnafên qijkek darebeyên xo sifte semedê BÎM û marketên pîlên bînan qefilnênê. No zî bezîrganey de denge xirabe kerdo... R - 5

Têkoşera perwedehey

Rewşen Bedirxan her tim şopdarê bapîranê xo de biya roşniya cenîyên kurd. Muhîmey daya perwerdeheya gedeyan... RÛPEL - 6

Cenazey ra tersenê!

Dewlete Tirkîya hinî biyo ke cenazeyên gerîlayê HPGî ra zî tersena û zilma xo cenazeyan serde zêd kena. Amedî de 3 rojan êrişê cenazeyî kerdo... RÛPEL - 4

Ol û demokrasi

Pergala demokrasi bi reygezanê xo heme olan, rengan, fikran û zayendan zeypê qebûl kena. Na joy ver têkiliya olan demokrasi dir, heke raştî sero awan bibo, heme olî, fikrî, mezhebî, rengî û civatî şikenê têdir bi aramî bi-ciyê. Demokrasi bi reygezanê xo heme olan, rengan... RÛPEL - 7

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 10 -12 - 2012 Hewtane HÛMARE: 31 E - mail: welatverroj@gmail.com

Dêrsimî çira danê fişkerdis

Goreya daneyên tarîxî, verê heme qirkerdişên ke Tirkîyayî kurdan ser de kerdê de sîstema fişkerdişê kesan û lîsteya înan vetê. Çend rojan verî Xozatî de ney rojan zî Qisleya Dêrsimî de hêzên dewletî wazenê lîsteya kesan bivejê ra kewtê hevkarîyî miyan. Ema, bertekên şarî ra na gam hêzan, apeya gam eştê. Ema mo siba sebeno?..

Dewlet lajê min vînî kerd

Sazîya ÎHDye Amedê her herftê semedê kesî kê dema vîyarte de vînî bî semede ey çalakîyan amedê kenî Cizîri de Amedê de û çen şaristaban bînan de çalakîyan amadê bena. Bi 200 hefte çalakî her heftê çalakî amadê bena. Zaf kesan dema vîyartê de kesî kê vînî bî çalakî vengê danê hikûmet merdimê xo wazenî. Dewlet gerekî kesî kê binçimî de vînî bî biborîn biwazo û îzeh bikerî semedê çina ey kesan vînî bî. Her heftê mijara yew kes çalakî de onenî. En hefte zî mijara Aydin Esmer çalakî de amey wendeş Esmer qezayî Amedê Pasurî ra şiy keyî cerdewanî de mend û dimara kes tera xeber nêgirot.

Roboskê vîrî beno?

Tirkîya de her çî yeno qefelnayîş. Vanê belkî kurdî no qeyde teslim benê. No hesabê înan xelet o. Roboskê 11 mengo ke failî beliyê emaqê... R - 2

Koroya cenîyan

Şaredariya BDPa Dêrsimî zerrê xo de koroya cenîyan rona û cenîy raya sifteyine yo ke bi ziwanê kirmancî çiyê wina kerdê... RÛPEL - 3

TARÎX DERS DAYO DÊRSIM

Şarê Dêrsimî semedê ketarîxa xo ra ders giroto ra, her kerdişêhêzên dewleta Tirkîyayî qebûl nêkeno. Famkerdê ke verê her qirkerdişên dewletî de lîsteya kesan vetêy û biryar girotê kekurdan qir bikerê...

XOZAT, QISLE MO SIBA?

Çend rojan verî Xozatî de semedê fişkerdişê lîsteya kesan, mudirê ewleheyî xo kişt. Pey ra ame famkerdiş ke tikey çiy bi plan yenê romitiş. Na gam zî Qisle de plana fişkerdişî, şar pûç vet. Pekî siba se beno?..

ŞAR YEW VENG BO...

Dêrsimjan weş fam kerdo ke yewiteyî ra hêz vejyen. Nêwazenê kurdan ze serrên 1937-38 qirbikerê û têkoşîna xo kerdişên zextan ver de bi lez mojnênê û heta ney gamî, berê qirkerdişan girotê... RÛPEL - 5

Komeley kurdî

İrfan Babaoğlu 5

Edebiyato Fekkî

Zerewêş Esnaw 7

Gelo şima qetlîamê Roboskê xo vîrî ra kerd?

Tirkîya de serê her çî yeno qefelnayîş. Vanê belkî kurdî no qeyde teslîm benê. No hesabê înan xelet o. Kurdî çendêk hetê sistemî ra debe wenê hende bi qiwwetin vejyenê. Yewîya înan, îttîfaqê înan hîra beno

ENWER ŞÎN

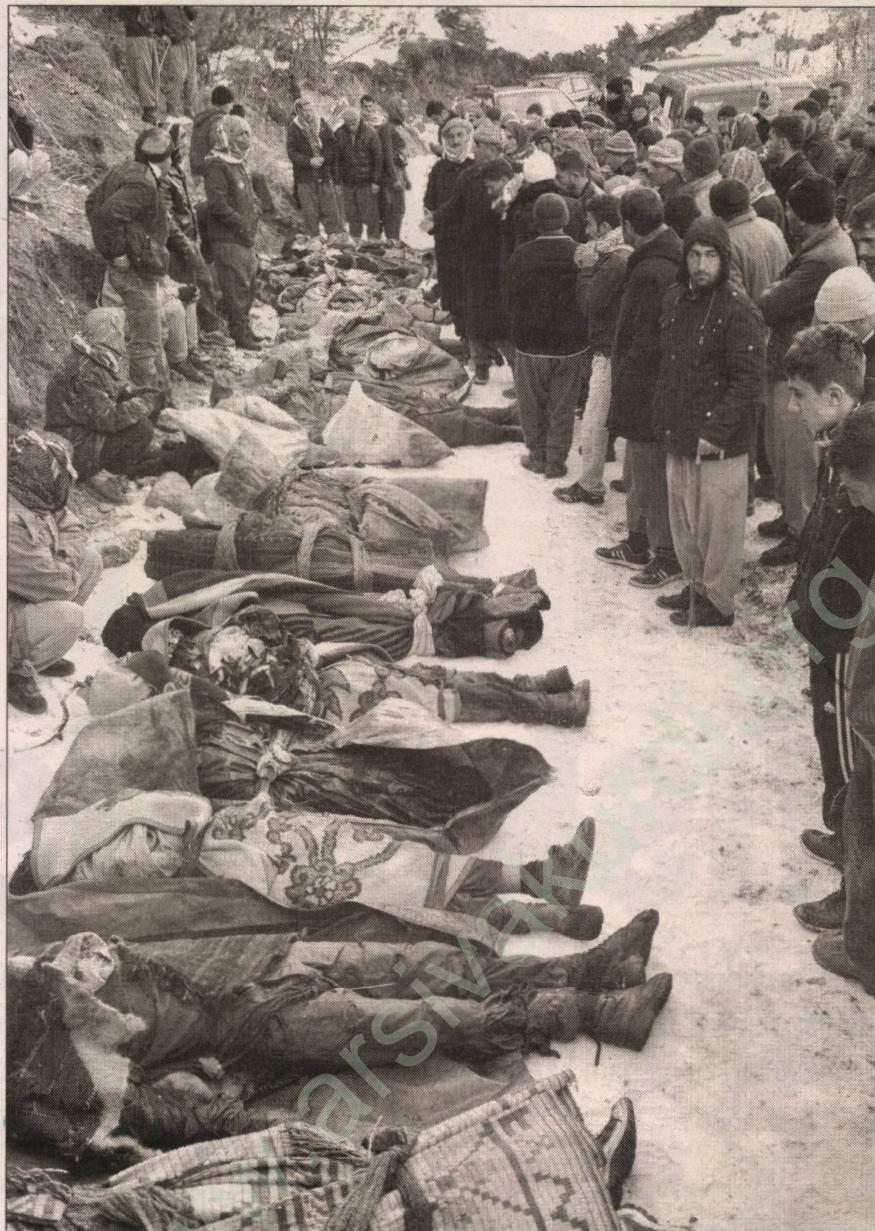
10 aşme vere cû 28'ê Kanûne 2011 de 4 teyyareyê şer ê tirkan F-16 Amed ra wariştî û dewa qezaya qileban Roboskê da ver bombeyan. Bombardûman de 19 tede tutî (gedeyî) pêroyî de 34 kurdê sivîlî ameybî qetilkerdîş. Qetlîamî ser o 11 aşmî vîyartî labelê hedîse hema ra zî zelal nêbîya.

Semedê Roboskê zaf çî ameyê vatiş her kes kişta xo ra çiyêk vat. Kişta çepgirî, raştgirî, dîndarî û heme dînya na hedîse sey qatliam qabul kerdî. Tena tay dîndarê ma ke semedê filistin gan erzenê la zilmo ke şarê înan ra beno nêvînenê qetlîam nêdî. Qetlîamê Roboskê ra pey henzar Kurdî vejyayê meydanan, aktîvîte viraştî û waştî ke kamo ke no qetlîam de ca giroto wa hesab bido. Esasê mesela de ê ke bombeyî varnayê dewajan ser ro û înan qetil kerd bellî bî. Çapemenîya tirk û Hikûmat xo nata-weta berd la eşkera bi ke îstîxbarat Amerîka ra bamberkerdiş Tirkîya ra.

Welhasilê kalam, qetlîamî ser o 11 aşmî vîyart. Hikûmatê AKP hedîse zelal nêkerd, hesabê qetlîamî nêda. Dima ra zî, waşt ê ke qetlîam de merdimê xo vinî kerdê pê pereyan bixapîno. Ê ke qetlîamê Roboskê protesto kerdî, zafereya înan erzîyayê hepsan. Kam dest eşt ci, kam wayîr vejya vêşa. Mîsal: Rojnameger Alî Akel semedo ke na hedîse ser bêvengîya Hikûmatî rexne kerd, nuşte nuşt, Rojnameyê Yenî Şafakî ra dûrî vistî.

Na hedîse hem Tirkîya de û hem zî heme dînya de kewtibi cayêko hîra û bala merdiman ont.

Protestokerdişê hedîseya Roboskê mehkemeyan de sey delîlê sûcî hesibya. Komîsyone ke mîyanê meclîse de ronîya nişka hedîse zelal bikero. Çünke ê ke berpirsyarê qetlîamê Roboskê biye corê Dewlete de yê. A şewe ke qetlîam beno Enqere artêşa Tirkîya dir mîyanê îrtibatî de ya. Yeno fehmkerdîş ke, ferman oca ra diyayo. Tay ney tem 34 kurdî heyatê xo vinî kerdî. Hedîse ra dima her kes pawitêne ke hikûmat û Serekwezîr Erdogan

protesto huqûqî bido destpêkerdiş. Labelê wina nêbi.

Serekwezîr Erdogan hem şarê Qileban ra heqeret kerd û hem zî ê ke raboskîyîjî qetil kerdî pawitî. Dima ra roboskîyîjan ra pere tekliif kerdê la şarê ocaî naye qabul nêkerd. Roboskîyîjî Serekwezîr Erdogan ra cewab da û vat: "Semedê rotişî tutê ma çîn ê." Qeymeqamê Qilebanî ke amebi dewe dewijan ra kuwayîşê xo werd. La Serekwezîr Erdogan se kerd? O qeymaqamî ra xelate da. Qeymeqam sey qehremânêk şî Enqere! Komîsyonêka formâlîte Meclîse de ronîya. En peynî de mensubê komîsyonêk îttîraf kerd ke, destê înan de çiyêk çîn yo. Welhasil wazenê pê elevêre-delevêre nê qetlîqamî bide vîrkerdiş. Tirkîya de sey nê qetlîaman zaf qetlîamî amê meydan. Serewedayîşê Şêx Seid, 33 gulle, Zilan, Koçgirî, Dêrsîm Agirî, Çorûm, Mereş û Sêwas de bi hezar kesî qetil biyî.

Gelo kamî nê qetlîaman xo vîrî ra kerdo? Ney. Mezgê şarî xo vîrî ra nêkeno. Tirkîya de serê her çî yeno qefelnayîş. Vanê belkî kurdî no

qeyde teslîm benê. No hesabê înan xelet o. Kurdî çendêk hetê sistemî ra debe wenê hende bi qiwwetin vejyenê. Yewîya înan, îttîfaqê înan hîra beno.

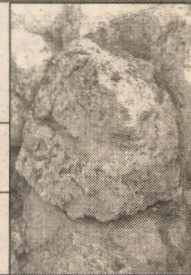
No hikûmat wexto ke ame sere her kes de yew bawerîyêk virazîyabî. Nabên ra 10 serre vîyart. Ez bawer nêkena ke Tirkîya yew game aver şî. Şar hîna zêde feqîr kewt, Demokrasî hîna zêde apey şî û nika merdimî hînan zêde mirenê.

Gelo 34 merdimê sivîlî sewbîna yew ca de bikişîyayênê wazîyet wina biyênê. Ney. Afyon de cepxaneyêk de teqayîş amebi meydan û 27 leşkerî merdibî. Hedîse ra dima ra tehqîqat abi û çend kesî fazîfe ra durî visyabî? La semedê qetlîamê Roboskê yew kes ra tehqîqat anêbi. Gelo no qeyde kurdî senî nê Hikûmatî ra bawer bikere? Seyît Riza serra 1938 de qetilkaran ra vatibi: "Kerbelayîme, bê gûnayîme, eybo, zilmo, cînayeto." Ma ha serra 2012 de yê. Eger ke Seyît Riza heyat de bibiyênê, nê vateyê xo hêna tekrar kerdênê. Çünke ewro zî, kurdî qetlîaman ra vêrenê.

Sadax

Xoser Welat

xoserwelat@gmail.com

Hêvîy û derûniye

Fikir û têgeyrayîşêy insanan bi goreyê hêvîyanê înan ê. Heman çiy seba rayvîstin û dewletan zî derbasdar ê. Rayvîstin û dewletîy zî hetê kesan ra û bi goreyê vîr û siyasetê înan yenê rayirberdiş. Rayrayan bi sedemê şert û mercan omûdîy têkşînê, şikyênê.

Bandora têkşiyîşî, bi mafdarî û bêmafdarîya hêvîyan a giredaye ya. Heke hêvîy mafdar û hêvîyêy merdimayîye bê, bicanêameyîş û sernêkewtiş zî qedirgiran ê û seba sibaroje benê finakîy. Cayo mende ra, kesêy bîniy dewr giyenê. Gama ke hêvîy nêmafdarîyê bê û bişikyê, benê sedemê derûniyêka xirabe. Rayirberîyê bêke mefdarî û bêmafdarîya hêvîyanê xo ver çîman ra derbas bikere, qilêrinî û hovîtiye zî tede, serre ro ray û raybazêy çiyayan danê. Rewşa serekwezîrê Tirkîya zî, heman rewşe ya.

Wextoke rayirberîya AKPyê û serekwezîr biy wayîr hêze, hember şarê kurdî kewtîy miyanê pîlansazîya çînêkerdişî. Di no derbar de, gellêke omûd û bawerîyêy înan est bî. Operasyonêy qirkerdişê siyasî, operasyonêy eskerî êy zimistanê serra parî, bi no hincet biy. Hovîtiya Roboskê, asta hewna berze yê na bawerîye bî. Bi destpêkerdişê şerrê Şoreşgerî yê Têgeyrayîşê Azadîya Şarê Kurdî, nê heme hêvî û omûdîy kewtîy awe û pûç biy. Derûniya serekwezîrî xerpeya. Bi grevê vêşanî êy eştî û hewt rojan, ke bi vengdanêkê Serekê Şarê Kurdî qedya. Serekwezîrî derbêka giran a bîne werde.

Dim ney grevî ra gere di derbarê persgiraya kurde de tay vurnayîşîy biyamebê kerdîş, labelê nê niyet û nê zî derûniya serekwezîrî, naye rê misede kerdê. Gere rojeve biyamebê vurnayîş. Estanika mafê destcînêdayîşê parlamenteranê kurdan, nişkê ra kewte rojeva raya giştîye. Di destpêkî de, demokrat nêdemokrat, liberal nêliberal, oldar nêoldar, herkes hember naye vecya û vat raybazêka cerebnayîye ya û bêwate ya. La ecêb a dim vajiyayîşê serekwezîrî yê di koma AKPyê ra, gelêke kesan, zeke tif bikerê fekê yewbînan, zîwan bedelna. Serekwezîrî di koma xo de vajiyayîşêko hinayin kerd ke, Homa zî bi, perrêkê na estanike. Vat: "Eke ma nînan ra hesab nêpersê do Homa ma efû nêkero" Nika, gere her keso ke xo ra vano ez insan a, oldar nêoldar, naye pers bikero. Homayo ke naye efû nêkeno, do senî Roboskêye efû bikero? Do senî qedexeyê bi zîwanê daye xopawitîşî, ke ayeta ey a, efû bikero? Do senî hovîtiya ke, hember cenazeyan yena kerdîş efû bikero?

Dêrsimî de koroya cenîyan a kirmancî

Şaredariya BDPa Dêrsimî zerrê xo de beşê kulturî yê xortan rona. Merkezê kulturî semedêko bi lehçeya kirmancî geş bibo, koroya cenîyan raya sifteyine rona û bala merdiman zaf onceno

Bin banê Merkezê Kulturî Xortan a girêdayeya Şaredariya Dêrsimî de, raya sifteyino ke koroya cenîyan ya kirmancî ronîya. Şaredariya Dêrsimî koroya tûtan dima ra zî bi beşdarbiyayîşê 20 cînîyan, Koma Venge Awe koroya zazakî rona.

Bajare Dêrsimî, nabênê 1937-1938 de rastê qetlîyamê dewlete ame, la hema zî hetê kultur û cematî de birinê

xo derman nêkerdo. Şarê Dêrsimî surgun bi, koç kerd, zafêreya Dêrsimî de zaf çiy amey vîrakerdiş emma serrên 1937-1935 nêameyê vîrkerdiş.

Wexto ke partiya BDP Dêrsimî de belediye girot xo dest û dima ra Şaredariya Dêrsimî zerrê xo de beşa Kulturî ya Xortan rona. Merkezê kulturî semedê ko lehçeya kirmancî ya kurdî hetê UNESCO ra ziwano sey wazîteyê eye talûke de yo hesabna, dest bi xebata pawitiş û wayîr vejîyayîşê lehçeya kurdî kirmancî kerd û koroya cenîyan zî rona û xebatên xo daha zî xorî kerd.

Merkezê Kulturî ya Xortan bin banê xo de na gam 320 kesên ke temenê înan mabênê 7 û 40 serreyan de yê, perwerde kena. Atolyeyan de per-

werdeyîyê dersê gîtar, tembûr, bilûr, ney, keman, erbane, darbuka, bongo, kaval, resim, şano, reqas folklor û xeylî beşên bîni, nişanê hemwelatijan dana. Nika zî, 20 cînîyan ra raya sifteyine yo ke, perwerdeyê zazakî dana û koroya cenîyan ronaya.

O ke perwerde dano Kemal Karabulut o û ano ziwano: "Her çi destê camerdan ra yeno viraştîş û naye ra înan cînî vetê ver ke wa cenîy zî çîyeke bikerê. 3 serr bi ke, ez çîyeke wina fikirîyaya. Her çi bi zonê xo, xo nişan dano. Ma zî, tîya de, bi ziwane xo zazakî xo nişan danê. Ma heme wazenê cînîy ma ra albumek veje û hem zî, koroyî daha xurb gikerê ke albuman bivejyê şarê xo ver." DÊRSİM

Armanc cenî debara xo bixoy qezenç bikerê yo

Parka Merwanî ya Şaredariya Yenîşehîrê ke nameyê aye hetê Qeymeqamê Yenîşehîrî ra yasax bi de, cenîyan bi hunerê destan debara xo tede kenê. Civaknasa EPÎDEMî Azize Kaya, îzah kerd ke, êy bawer kenê ke, hînî cînî bi xo debara xo bikerê.

EPÎDEM, semedê şîdeta ke cenîyan ser de beno û esto, wedaryo ra, abi û bi sedemê çimeyê debara cînîyan. Xebatên tewr bi tewr tede virazyay û heta ewro ameya.

Parka Merwanî ke nameyê aye hetê Qeymeqamê Yenîşehîrê Amedî ra amebi qedexekerdiş, bi hêz û bawerîya cenîyan heta ewro payan ser de vindena û semedê ke tikey cenîy debara xo bikerê ra tewr bi tewr xebatan keno. Xebatên ke cenîy kerdê bêre şinasnanyîş û malên ke vi-

raştê bêre rotiş ra, EPÎDEMî kemesê hadre kerd û rona.

Sosyologa EPÎDEMî Azize Kaya, îzah kerd ke, na kermese do 3 rojan bidomyo: "Semedê ma sifte oyo ke domdarkerdişê çiyên

wina bibêy û cenîy xo daha zî zêd xebata debara keye de bivîne û daha zêd azadiya xo bişinasnê. No çi do mezgê cenîyan daha zî weş bikeroy û cenîyan çar dêsan mîyan de bivejo." AMED

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Mezgê comerdan cenîyan kena kole

Her roj ma televizyonan temaşe kenî û radyo de goşterî kenî, şîdeta cenîyan bena zedê. Ema semedê şîdeta cenîyan de xebat çîna. Cenîy bi rayîrên dezyayîşan yenî qetilkerdiş, ya hetî merdeyê ay ra, ya zî, hetê biraye xo ra bi hawayê hovane qetil benêy. Pekî ey cenî sekerdê her daîm qetil benî?

Çika şênber (somut) çîno. Ya binameyê "namûsi" ra yenî qetilkertidiş, ya zî, bê sebep. Çimkî sebebê qetilkertişê çîno! Senî yeno hesabê comerdan eyna kenî. Ema çapemenî ya Tirkîya de her daîm vanê ke, 'comerd cinet ravêra ra semedê ey cenîya xo kişt. Ya zî waya xoqetil kenî sistem zî qetilkertiş kenê meşrû.

Yew comerd eger hers biyo se eşkeno cenîya xo qetilbikero. Çimkî ziwane şîdetî her roj ma sazîya xo de xeberran virazenî. Ya yew cenî ameya qetilkertiş, ya zî tecavuz kerdê.

Kesê tecavuzî ra kewnî zîndan zî, zaf cezaya kemî danê ci, ya zî ey azad kenî. Semede ey zî, hem qetilkertiş û hem zî tecavuz her serr dahana bena zedê. Na mijarê şîdeta cenîyan zaf muhîm a.

Sebebê ey zî, qijkekeyî ra yena. Çimkî, wext gedetey de civatî de cayê gedeyên kena û lajan ciya yo.

Civatî de zafêrey lajen sero vindenê. No zaf talukeya. Gedeyê kênkan zî ciya tepêşenê. Heme heq danê lajan, dima ra pirsgirek zî bena pîl. Mîyanî civatî de, her daîm cayê comerdan ciyayo.

Îdololojiya comerdan de, 2 hep profilî cenîy estêy. Eger yew cenî, heme waştîş comerd kena se, cenî baş a.

Eger yew cenî bê heqî qebûl nêkena se, a cenî zî xiraw yena hesipnayış.

Çimkî zihniyeta comerdan ataerkilî tîya de esta. Wazenî heme çiy ze yinan bê. Yew cenî başa se heme vatişî comerdan kena. Şîdet zere keyeyan de zaf zed cenîyan seresto û ze koleyê keye xo de cuyenê.

Çimkî qanûna Tirkîya de, kesên ke taciz û tecavuz kenî bi hetê sistemî ra yeno pawitiş. No zî beno semedê xirabebiyîşê civatî.

AZADIYA WELAT
Zozan Basın - Yayın Adana
İmtiyaz Sahibi
Halime FARLAK
Yazı İşleri Müdürü
Aydan ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:9
Kayapınar / DİYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Weşan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):
Stenbol: Gün Matbaacılık, Reklam, Film,
Basım, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Telsizler Mevkii Beşyol Mah.
Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneydoğu
Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni
Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A Yüreğir /
ADANA
Tel: (0322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

AKP tehamulê cenazeyan nêkerd

22 kanûnî de perodayîşeke mîyanê HPGî û TSKa Tirkîyayî de vejîya encamî de, Hakan Ceylan (Dijwar Amed) û Hicran Gersîyor (Axîn Vîyan) cuyê xo vinî kerd. Amedî de Goristana Yenîkoyî de waştî ke defin birê, ema polêsan êrîşê cenazeyan kerdîy û 3 rojan nêverdayî ke defin bikerî.

Mezalê Yenîkoyî de cenazeyên HPGyij Hakan Ceylan (Dijwar Amed) û Hicran Gersîyor (Axîn Vîyan) de polêsan erîşê şarê ke beşdarê merasimî bîbîy kerdîy. Neverday ke cenaze defin bikerê. Dima ra BDPyij zî semedê êrîşên polêsan daxûyanî da. Veng da ke wa heme kesîy vat berî cenazeyî ser.

Qezayê Çewlîg Darehenê de 22 kanûnî de perodayîşeke mîyanê HPGî û TSKa Tirkîyayî de vejîya encamî de, Hakan Ceylan (Dijwar Amed) û Hicran Gersîyor (Axîn Vîyan) cuyê xo

vinî kerd. Amedî de Goristana Yenîkoyî de waştî ke defin birê, ema polêsan êrîşê cenazeyan kerdîy û 3 rojan nêverdayî ke defin bikerî.

Kesên ke ameybîy merasîma cenazî; wekilî BDP Nürsel Aydoğan, sereka BDPeya Amedî Zubeyde Zumrut, serekê şaredarîya Amedî Osman Baydemîr û zaf humarey de şar beşdar bîbîy.

Her daîm sloganên ze: "Bijî Serek Apo. Şehîd nêmirenê." qîray. Marasimî de wenyê Serekê PKKî Abdullah Ocalan û wenyê hevala Zilan zî daliqnay. Ema polêsan zî bi wesayîten TOMA ke awa şîd erzeno, bi bombeyên gazî, eştî cenazeyan ser û şarî ser.

BDPyij, polêsan de xeber day ke wa provakasyon nêvejê. Ema polêsan waşt ke wa wenyê Serekê PKK û flamayên ke destê kesan de yê veradê hewna bişêrê. Dima ra wekilî BDP

Nürsel Aydoğan cenaze de ard ziwan "Hikûmeta AKP ey welatî de tehamûla cenazeyn ma zî nêkena."

Şarê kurd zî polêsan vat kê:

"Homa beleya şîma bido. Şîma qey nêverdenî ma cenaze defin bikerî. Eger ma tena zî bimanê hîna zî têkoşîna xo ma do dewam bikerê."

AKP bê xeber kesan kerd endamê xo

Endamê AKPî zaf kesan bê xebere înan kerdê endamê partîya xo. Nînan ra yew zî Mudirê Rojnameya Azadîya Welatî yê kan Ozan Kiliç û zaf kesên bînîy. Mexdûrên endamên AKPî mîyan de mamosteyî zî estêy. Hemeyî anê ziwan ke AKPeyî înan bi sextekari mexdûr kerdêy.

Endamê Egitim Sena Amedî ra Şeyhmûs Tayfûr, Mamoste Celaļ Tuzun zî ard ziwan ke xebere ey çîno

ke ey Xarpî ra kerdê encamê AKPeyî.

Ozan Kiliç zî ard ziwan ke, ey zî kerdê Sakaryayî ra kerdê endamê AKPeyî. Û wina dewam kerd: "Rûyê AKPeya zûrker rayna bi sextekarey vejya meydan ke merdîman senî xapînenê. Partîyeke wina bikero se, demeke kilmî de do têk bişêro. Çimkî rayîra ma û fikrê ma weş belî yo. Ney ra zil, AKP bi, bi ney sextekareya xo wazena ke ma mîyan de probleman

bivejo. Ema nêşkeno bizejo. Şar hemeyê şarê kurd weş fam kerdo ke dirûyeya AKPî senî yo."

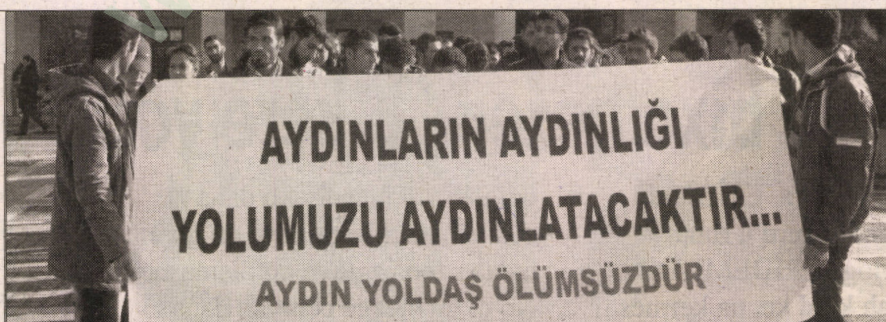
Pey xeberên bi ney rengî vejyay şarî ra zaf kesan semedê ke encamê kamcin partîyî yo ra, kewtî malpera "Yargitay siyasi parti sorgulamayi" û ewniyay. Zaf kesan vîna ke AKPeyî înan zî tewr bi tewr cayên ke hewnê xo de nêvînayê de kerda endamê partîyî. Û heme kesîy bertekên xo mojnay.

Varanî dêrsimijan zaf medûr kerd

Dersim de bi 2 roj varan vara, heme rayirîy amey qefelnayîş. Rayirê 36 heb dewan qefelyay. Wendekarîy zî nêşkenê bişêrê dewan.

Dersimî û qezayanê Dêrsimî de çend rojan pêsero varan vara. Zaf kesîy ney varanî de bîy mexdûr. Cayên berzan de vewreke hintayê 30 cm vara. Dima ra 36 heb rayîren dewan qefelyay.

Serekê şaredarîya Nazmîye Cafer Kirmizîçiçek zî ard ziwan: "Ma sero vewr û varan zaf lez vara. Semedê ey zî, ma zaf probleman vîna û do bivîne. Çimkî şert û mercên ma kem a bi vewr û varanî de têkoşîn bikerê çîno. Ma nêşkenî xebat bikerî. Ema ma zî tîyara veng danê îdarekerên Tirkîya, wa hetkarîya ma bikerê. Çimkî zaf welatîjên ma varanî ra biyê mexdûr." Dêrsimî de, wendekarîy zî nêşkenî bişêrê dibistanên xo.

Ombazê Aydınî ey vîra nêkerdîy

Aydın Erdem wendekarê Zanîngeha Dîceleyî beşa Matamatîkî bi. Çalîya protestokerdişê tecrîda Serekê PKKî Abdullah Ocalanî bêro wedartiş û weşkerdişê şert û mercên ey bêrê weşkerdiş de bi guleya polêsan 3 serr verî Erdem ame qetilkerdiş.

Tarîxa 6 Kanûna 2009 de çakîyî de polêsan qetil kerd. Semedê ey zî wendekarên Zanîngeha Dîceleyî ombazê xo vîra nêkerdîy û ardî vîr. Ema polêsan rayna êrîşê wendekarên kerd. Verî Fakulteyî Zîya Gokalî de amey yewca pankarta "Polêsên qetilkar wa hesap bide" û dovîên "Aydın Erdem bê merg o. Şehîd nêmirenê" akerdî. Hetê bînî ra zî slogan "Aydın Erdem

bê merg o. Qatîl dewlete wa hesap bido" qîray. Hetanê verê Fakulteya Edebiyatî meşyay. Ema polêsan êrîşê wendekarên kerd û înan ver de bîy asteng.

Polêsan wendekarên ra vat: "Eke vila nêbê, do mudaxele bikerê." Heme wendekarên tehdît kerd. Wendekarên goşterîya polêsan nêkerd. Çalakîya xo dewam kerdîy.

Dima ra wendekarên daxûyanî wend. Wenyê Aydın Erdemî kampusî de daliqnay. Dima ra polêsan êrîşê wendekarên kerd û mîyanî înan ra wendekar Şevîn Batû û Ozge Torûn girotîy binçiman û berdî Ewleheya Amedî.

Zîndanî de mehkûmîy erdî de rakuwenê

Zîdana Ceyhanî de Nuzbet Tuncel name şîratwit û zîndanî de çiçi benê qise kerd. Tuncelî ard ziwan: "Zîndanî de siqintîya awê esta. Cayê ma çîno ke ma rakûrê. Tuwaletîy qirej êy. Nika, ma, hemey Salona Konferansî de rakuwenî.

2 mengîy vero ci, zîdana Silivri de zî, 90 kesan sewqê zîdana Edeneîy kerdbîy. Nika cayê ma de tena 250 kes eşkenî vinderî û cuyê xo bidomnê. Ema na gam 600 kesîy zîndanî de manenê. Zîndanî de, ma heme zaf zehmetan de cuyenê.

Tuncelî wina dewama kerd: "Zîndanî de problemên awê zaf esto. Çimkî ma nêşkenî sereyê xo bişêrê û bişêrê tuwaletî. Ma îdarekerî zîndî de xebere da, ema, bersiva ma nêda. Ma tîya ra veng danê îdarekeran ke wa pirsgireka zîndanî heme hal bikerî."

Wina qedîna: "Ma zîndanî de nêşkenê ke kitabên zî biwanê. Îdarekerî zî verê ney de zî bêveng manenê."

Dêrsimî de tetirxaney

Dewleta Tirkîya bi heme hêza xo Dêrsimî û kurdên bînan sero zex-tanê xo geş kenê. Hewna zî fişkerdişê kesên Dêrsimî de esto. Şarê Qisleyî tetirxan bîyo ra, qeymeqam mecbûr mendo ke kerdişê fişkerdişî, na gam bido windarnayiş. Beno ke siba bi hawayêna bivejyo

Çend rojan verî qeza Dêrsimî Xozat de fişkerdişê kesên ke deşifre bibêy bibi mijara sereke. Na gam zî bi hawayê zana Qişle (Nazimîye) de zî hêzên dewlete şarî fişkerdo. Şarê qezayî zî n ey ra zaf tetirxan bîyê û nêrazîbîyîşê xo anê ziwana.

Qişleyijan ra esnafîy dema keşîyê ewleheyî înan ra waştê ke fişa ke derheqê xo de çîyan binuşnê tetirxaney veto meydan.

Tikey kesîy zî şîyê qeymeqamey ke înan zî humara telefonê kesên û nasnameya înan waştê ra tetirxaneyê gird viraştê.

Şar semedê ke Xozatî de bi hetkareya ewleheyî û cendermeyan zaf kesîy ameybîyî fişkerdişê û medyayî de zaf ca girotbi û encamî de zî mudirê ewleheyî zî întihar kerdbi vîra şarî ra nêşîyo.

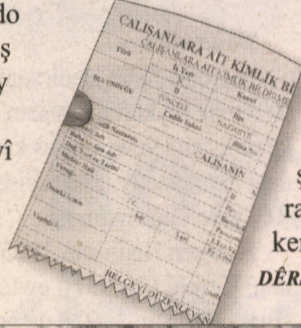
Şarê Qisleyî ney qewimiyayîşan raf işên ke agahîyê zaneyeya kesayetiya înan wazenê ke binuşnê ra weş nêewnîyenê.

Şarî sere dayo şaredarî ke mudeheleyê ney bikerê û şaredar Cafer Kirmiziççek zî bi seredayîşê şarî bi meclîsa şaredarîyî ziyareta qeymeqamî kerdê û tetirxaneyê şarî ardê ziwana.

Qeymeqamî ardo ziwana ke şarî 'şaş famkerdo'. Qezayake ameyo de goreya qeymeqamî no kerdişê ey pêk ardo û probleme ke zî nêvejyayo.

Emma qeymeqamî ardo ziwana ke, semedê ke şaş ameyo famkerdiş ra ney pirkerdîşê fişî wedartê.

Serekê BDPa Qişleyî Sukru Ertaş zî ard ziwana ke, o bi xo zî ney qewimiyayîşî ra nesîbê xo girewto:

"Min vîna ke rewş hinî yo min bertek mojna polêsî. Min vat no kerdişêke şaş û piratîka xelet o. Semedê bertekên ma mecbûr mendî ke ney kerdişên xo ra dest verabidê û verday."

Esnafan ra, Ferhat Serdan Ay û Berber Nihat Ūz zî ardîy ziwana ke raştê eynî hawayî ameyê û fişa formî pir kerdê û dayê polêsan.

Rayna esnafan ra Muslum

Yilmaz zî dema ke pir kerdo dayo mezgê ey ra 'fişkerdiş' nêravêrayo.

Pey ra hesyayo hinî yo şîyo bertek mojnayo û ey ra pey zî qeymeqamî na kerdişê şaş na gam wedarto.

DÊRSIM - DÎHA

Hêvî

Îrfan Babaoglu

irfanwelat@hotmail.com

Komeley kurdî

Komeley lêkolinkerden û averberdene Kurdî Der, emserr 6 serreyê xo peyniyê xo de veradanê. Şeş serrî miyande kişta girweyê ziwani de, zaf xebatî ra îmezeyê xo eştê. Kurdî Der şeş serrî miyande zaf sûk û bajar de nêzdî 30 şaxî akerdê. Na şaxan miyanê şarê kurdî de bi û ziwane kurd ra wayir vicya. Eno wayir vecayiş, tena vatîşê fekî niyê, gorey siyasetê netewî û siyasetê kurdewar wayir vicyayiş bî.

Bi rastey zî, serra 2000 î uta ra ziwani sero zaf siyasete ameyo rojevî. Serra 2000 tepeya meseleya şarê kurd ame halkerdene ver. Eno halkerden miyande ziwana û çand, naskerdene şarê kurd de zaf ca girotê. Qebûl kerdene ziwani, qebûl kerdene şarê kurdî bî. Na semed ra, siyasete kurd ziwani sero zaf vinderd. Zaf nêravêrd sazî û dezgeyên ke girweya ziwane kurdî ramnenê awan bi. Enstitûya Kurd, Tezepe Kurdî, Komeleya Nivîskarên Kurd û peyniyê de Miyanênê Kurdî Der li Amedê bî a. Awanbiyîşê Kurdî Derî 2006 de yo. Eno tarix de het ra bal ancenê;

Yewin; badi serra 2 hezarî vicya werte ke, dewlete û hikûmet seba ziwani kurdî game nêzerzenê. Qursê ziwani ke serbest veraday bî gorey ihtiyacê şarî nêbibî. A diyin zî; şarê kurd heke ziwane xo ra wayir nêvicyê a wext xetereyêdo girdî verê kêberê de yo. Oto asimilasyon bi namey zewbî xo helesandinê miyanê şarê kurd de bi xo xo girdîyê.

Yew het ra politikayê dewlete de çiyê çina û şarê kurd binî tesîre xo helîsiyayîşî de bî. Awan biyîşa Kurdî Der hemverê na wirnay rewşî ra têkoşînê sero bîy. Kurdî Der, bi xebat, girweyê û plansaziye xo na waşt ke şar, gencan, wendoxan û cenîyan ziwane xo ra wayir bivicyê. Bi sedan atolyeyê ziwani akerd. Eno atolyeyan de bi hezarî kese ziwane kurdî musnay û sertifikaya wendişî û mamosteteyî girotiy.

Bi çalakîyê rojê xisusi de raya pêroyin ra zanayîşî ziwani par kerd. Bîlboardan hadrey kerd, konferansî viraştî. La balê, ewna kêmaney esto. Hûmara Şarê Kurd bi milyonan o. Kurdî Der utya de tena kese nêzdî ra bi siyasetê elaqadar o û kese ziwane xo hezkerdê na sero xebatê xo berz kerd. La balê nîna zaf zaf kêmi bî. Ewro Kurdî Der, ameyo kongreya xo ya 4'ine û esta.

Ez hevî kena, na konferansê komeley qabê averşiyîşê xebat û girweya ziwane kurdî de zafêri serkewtî bo.

Polîtikayên AKPî û marketên BÎMîy

NAVENDA XEBERAN - AMED

Amed de nê 3 serrê peyînan de bi xusûsî wexto ke marketê pîlî û BÎMî abi, esnafê qijî zî hinî yew bi yew îflas kerdiy.

No zî bes nêbi, Organîze Sanayîya Amedî de cayeke zaf hîra day BÎMî û ze embar xerç kerdî. Na gam tebera bi tiran mal yeno embarî û bi kamyonetan zî oncenê herêma Amedî, qezayan û cayên bînan.

Go rayê hûmarên Odeya Bazirganî û Yewîya Odeyê Esnafan û Zenaatkareya Amedî, peroyîne

Amedî de 63 hezar û 530 esnaf estê û 3 nêy 3 serranê peyînan de semedo ke 7 merketê pîlî û 23 BÎMî'î abi, miyanê 3 serran de, 5 hezar û 240 esnaf îflas kerdêy û berê dikananê xo qefelnayê.

Esnafan îzah kerd ke her çendêk zî hikûmatê AKP vano mintîqa de refahiye esto zî her roj mintîqaya kurdan de betalî û feqîrî zêde bena û esnaf îflas kenê.

Esnafê ke sinorê îflasî de yê ra Şeref Yilmazî îzah kerd ke, semedo ke marketê pîlî abîy her mehleyî de yew BÎMî abiyo hinî ê nêşkenê kar

bikerê û ver bi îflasî de yê.

Esnafê bînan zî nameyê ey Rizgar Erincîk zî îzah kerd ke wexto ke marketê pîlî abîyê esnafên qijî zî ver bi îflasî şînê.

Esnafêk nameyê ey Ferhat Çakmak zî da zanayîş ke, vere ci înan zaf mal ardênê zî hêna zaf rotênê. Labelê nika tay zî anê hêna çiyêk nêroşyeno û eger kar wina bişêro, êy do dikananê xo biqefelnê.

Serekê Yewîya Odeyê Esnaf û Zanatkarên yê Amedî Alican Ebedînoglu zî îzah kerd ke, esnafê qijî hinî nîşkenê marketê pîlan de reqebet bikerê û vat: "Wina yew sîstem nêbeno. Lazimo ke marketê pîlî teberê bajar de bêrê ronayîş. Labelê Amed marketê pîlî miyanê mehleyan de ronîyenê. No qeyde zî nê marketî benê sebebê îflaskerîşê esnafên qijan."

Ebedînoglu da zanayîş ke miyanê 3 serran de Amedî de 5 hezar û 240 esnaf kilît dayo berê xo ro îflas kirdêy û vat lazimo ke marketî bivejê teberê sûkî.

Rewşen têkoşîna cenîya kurd ra bîya çila

Rewşen Bedirxan her tim şopdarê bapîranê xo de bîya roşnîya cenîyên kurd. Mamoste ya û muhîmey daya perwerdeheya gedeyan ke tarîxa xo vîra mekerê û xebatên Salih Bedirxanî de her tim hetê ey ca giroto û têkoşîna cenîyan daya

Eserê yayê ke Çap bîyî

1. Bîranînên Jinekê, zîwanê tirkî ra açarnawo erebkî, 1951.
2. Xeramî We Alamî,, (Estanike) Tirkî ra açarnawo erebkî 1953.
3. Bîranînên Mamosteyekî (hîrê kîtbî), tirkî ra açarnawo erebkî 1954.
4. Rûpelên ji Toreya kurdî 1954.
5. Nama Gelê Kurd (şîir-Goran) tirkî ra açarnawo erebkî 1954
6. Name Mustafa Kemal Paşa rê, tirkî ra açarnawo erebkî
7. Bîranînên Min-Salih Bedirxan-, tirkî ra açarnawo erebkî
8. El-red 'ele El-kos-mopolîtiye, Mehmûd Şîniwî, açarnawo

Kitabê Yayê ke Çapnêbiyî (vîniyayeyî)

1. Bîranînên jinekê. No kitab amewo çapkerdiş.
2. Bavê min Abdulhemîd - nuştêyê Ayşeya yê Sultan Abdulhemîdî yo.
3. Bîranînên min. Dest-nuşte yo.

Tarîxa xora ders girewta

Rewşen Bedirxan zî sey bawûkalanê xo êşê (dejê) mileta xo anto. Ya, pileya xo, stûnanê Birca Belek ra girewtî. Roşnîyaya xo, dibistanê Sor, çimeyê eyniyê Cizîrî û Xanî ra girewta. Aye zî ze zafêreya bapîranê xo nuştêxên ney demî şopên tarîxî ke bandora xo merdiman sero verdayo ra, dej û fikirayîş girewta û xo resnabi. Ewro zî na şope de ronvîrên kurdan û zaf kurdî şopnenê.

MAMOSTE SILÊMAN

Rewşen Bedirxan serra 1909î de Kayserî de maya xo ra bîya û keyê ya, serra 1913î de semedê xebata siyasî ra surgûnî Rohhilatê Mîyanênê bîyo. Pîyê ya Salih Bedirxan o. Rewşen Bedirxan, perwerdeyîya xo Şam û Êrdûn de dewam kerda û Êrdûn de dest bi mamosteyê kerdo, 1935 de Celadet Bedirxanî reyde zewijyena. Rewşen Bedirxan, bena yew nuştêxê Kovara Haware. Serra 1957î de Yewnanîstan de, vera-mêtingeriyê (kedwerdoxey) yew kongre virazîno û 6 delegeyanê Kurdan ra Tena Rewşen Bedirxane beşdarê nê kongreyê bena. 1971 de bi waştîşê Mustafa Berzanî, Başûrê Kurdistanî û şaristanê Hecî-Ûmranî de Yekîtiya Jinên Kurd Yewîtiya Cinîyanê Kurdan saz kena.

Nuştoxa Kurdan Rewşen Bedirxan, bi çalakîya xo ya hetê cematîkî, siyasî û perwerdeyî de yena naskerdiş. Mîyanê eseranê Rewşen Bedirxan de gelekî kitab û açarnawey estî. Serra 1986î de nuştêx û cenîya kurd Rewşen Bedirxan cuyê xo teslîm kena.

Zorşeyîşê Sultan Ebdulhemîdî dima û serra 1908î de ameyîşê Sultan Reşîdî dima rewşa azadîy aver şîya û hepsîyan rê efû vejîno. No dem de, Salih Bedirxan, des serrî xo hepisxane de vîyarnayî. Bi nê efûyê, zindanê timî (muebed) ra xelisîya û surgunê Qeyserî kenê.

11ê aşma 1909î de, Sultan Reşad ame textê ser. No roj de, Hodayew keyna daya Salih Bedirxanî. Na keyna Rewşen Bedirxan bi xo bî. Di seran dima Qeyserî ra yenî Stenbolî. Stenbol de keyê Bedirxaniyan ra epey merdimî bîy. Salih Bedirxanî Stenbol ra vera xo daya Şamî.

Salih Bedirxanî, gelekî nuştêyê xo kovar û rojnameyan de dayî çapkerdiş. Waştîşê ey yo yewin, hiş-yarkerdiş û averberdişê kurdan bi. O seba na, şew û roj xebitîyaynî.

Salih Bedirxan, Şam de demêk bê kar mend. No dem de

cengê Cihanê yê Yewin vejîno. Şertê heyatê zaf zor bîy. Zîndanê Keleha Şamê de xebitîno. Çi heyf ke nêweşî tifo beno û 30ê Adara 1915î, de wefat keno. Rewşene, no dem de şeş serrî xo hima tamam nêkerdbî.

Bena mamoste

Merdişê Salih Bedirxanî dima, maya ya, Rewşene raykerde dibistan. Rewşene dima ke dibistanê yewin xelas kerd û şona dibistanê mamostetîy û nê dibistanê qedîna. Rewşene bena mamoste.

Rewşen Bedirxan 1925 de şona şaristanê Kerehî (Êrdûn) û ewta de bena berpirsiyara dibistanî. 1928 de ageyrena Şam, bena mamoste û berpirsiyariya (kargîra) gelekî dibistanan kena. 1934 de bena endama komela Yewîyeya Cinîyanê Sûriye. 22.2.1935 de Mîr Celadet Bedirxanî reyde zewijyena. Bi nameyê Sînem û Cemşîd, yew keyna û yew lajê înan benî.

Beşdarê kongreya cenîyan bena

1944 de nameyê cinîyanê Sûriye, Misir de beşdarî Kongreyê Cinîyanê Cihanî bena.

A bi heme hêz û fikrê xo, vera qoloniyalîzmê Fransa vindertnî û peştîya doza ereban kerdnî. Bi taybetî zî ya doza şarê Filistinê pawitnî û dibistanê ereban de mamostetî kerdnî û gelekî nuştêy û meqaley kovaranê ereban de dayî çapkerdiş. Rewşen Xanime, çende dibistan de mamoste ba, ende zî wayîreya gedan de zanaya bî.

Hepisxaneyan de seba weşîya xort û keynekan, çî dest ra ameynî kerdnî.

Qure nêbî, dilnizm bî.

Vanî "peştîya her camêrdê pîlî de, yew cinîya pile esta." Peştîya Celadet Bedirxanî de zî Rewşen Xanime bîy. Tewr xebata

ya erjaya, kovara Hawarê de nuştîş bî.

Keyrê zîwanê kurdî, bi zîwanê erebkî zî gelekî nuştêy nuştî.

Rewşen Bedirxan, 1971 de beşdarî Kongrê Hirênê Yewîyeya Cinîyanê Kurdistanê (Sê-yemîn ya Yekîtiya Jinên

Kurdistanê) bî û bi peştdayîşê xo serkewtişê cinîyan pawitnî. Eynî Serre de rûmeta endameya Korî Zanyarî Kurd (Komela Zanyarîya Kurdan) girewta û no dem de bi waştîşê Korî Zanyarî Kurd, şîya Stenbol. Şeyîşê ya, seba komkerdiş û pêserkerdişê destnuştêyan û kitabê ke arşîv û kitabxaneyanê Tirkan de, ê ke kurdan ser o ameyî nuştîş, pêserbîko û Korî Zanyarî Kurd rê raybîko bi.

Rewşen Xanime 1956 de, Dr. Nuri Dêrsimî, Hesên Hişyar, Heyder Heyder û Osman Efendî reyra şaristanê Helebê de, Komela Zanistî û Alîkariya Kurd (Komela Zanistî û Ardîmkariya Kurdan) sazkerd a.

A dilê ma de cuyena

Ma şîynê vajî ke, Rewşen Xanime nê-merd a. Herçiqaş ya, roja 01.06.1992 de ma mîyan ra koç bîko zî, ya qelbê ma de cuwî-yêna. Heta rojê merdişê xo zî ya, seba şar û welatê xo û şaran xebitîyaya.

Rewşen Xanime, doşekê merdişê ser o, hedreyan ra vato ke: "Lajê mi demo ke ma bîy, şîma nêresaybî, eyro şîma resayî, la çî heyf ke, ma nêmendî. Lajê mi, yewbînan (yewnan) ra hes bikî (bikerî) û hetkarî bidî yewbînan. Yew bibî lajê mi, vila mebî". Rewşen Xanime yewna vatişê xo de vato ke: "Lajê mi, yewîyeya kurdan bidî mi, ez Kurdistanêko azad bida şîma."

Dima ke Rewşen Xanime ganê xo teslîm kerdo, ambazan û dostanê ya, waştîşê ya ser o meytê ya. Şaristanê Banyasî ra benî Şam û goristanê Şêx Xalidê Neqşibendî de, kişta mêrdêyê ya Celadet û bawûkalê ya Bedirxan Begî het de defnkenî. Merasimê defnkerdişî; bi beşdariya gelekî dost û nasanê keyê Bedirxaniyan û nuştêxan û roşnîvanê kurdan virazîno. Wa ruhê ya (ja) şa bo.

Not: Mî no nuşte; Wikipediya de "ensiklopediya azad" ra bi kîmkî açarnawo.

Muhîmey dayê perwerda cenî û qedayan

Rewşen Bedirxan, vera nîzaney mucadele kerdnî, perwerdekerdişê gedan ser o zaf vindertnî. Heta ay ra ameyê goreya psikolojîya gedeyan zanay û goreya gedeyan hereket kerdê. Ma şîynê vajî ke, Rewşen Be-

dirxan, bi xebat û nuştîşê xo meseleya cenîyan de zî, çalakker bî. Waştîşê Rewşen Bedirxane, no bi ke, cinîyanê kurdan fambikî ke, weşî û bextewarî, ewnîyayîşê gedeyan û bi pere û qesr û qonaxan nîya û

nîne dayîş û girewtîş. Kar û xebata ke seba merdimanî û seba welatê xo kerdîş hina muhîm a. Weşîya cuyê ya ke bi peran a, qediyena, la weşîya ke cuyê welatperwerî û zanayeyî, nêqediyena.

Ol û demokrasî

Pergala demokrasî bi reygezanê xo heme olan, rengan, fikran û zayendan zeypê qebûl kena. Na joy ver təkiliya olan demokrasî dir, heke raştî sero awan bibo, heme olî, fikrî, mezhebî, rengî û civatî şikenê têdir bi aramî biciyê

BENDEWAN DAREQOL

Pergalê ke heta nika hameyê ronayîş, dezgehê zey dewletan û partiyayan awan kerdê, bi nameyê cûr bi cûr namey girotê. Êl, eşîret, qraltî, împaratorî, sultanî, teokrasî, komarî, sosyalîzim, semokrasî û êbn. heme zî bi aramcê reyhaberdişê civakan vecyayê werte.

Zafê nî pergalan destê kesê esilzadan an zî, çînê serdestan de bî yê. Îne zî ro zafiya bindeste zulm û tadayî kerdê. Tenê Demokrasî ke raşt bêro bikarardiş aşî û azadî pêk yenê. Olî her çiqas ji bo bextewariya merdimî a ezeli û ebedî yê zî, la bi zafî çî gama ke zulm û bédadeya serdestan zêde bi yê, di ê deman de, qeybê rizgarkerdişê mezlûman û bindestan bi raybereya pêxemberan biyê xelaskarê mezlûman.

Têkiliya olan û pergalan gorê zagonê diyalektî dijverê yewbinî yê. Lewra binkê dewlete di heme şewazê pergalan de zulm, zor û tadayan sero awan benê.

Reygezê olan jî aşî, azadî, zeypêti û homanistî sero roniyayê. Nî semedî ra **nimûne**; Hewariyanê (heval û şagit) HZ. Îsayî badê çarmixkerdişê ê, hîrêsey (300) serre qeybê olê xiristyanî împaratoriya Roma û kanperestanê cuhuyan dir têkoşin da, perestgeh û menastirê xo di koyan û şikeftan de viraştî, badê ke olê Îsayî bi ser kewt, Roma olê xiiristyanî kerde olê pergala xo ya fermî. Heme olê ke kewtê binê bandorê pergalan taybetiya xo ya aşî û azadî kerdê vinî, olê bînan û civakên ciyarengan dir neyartî kerda. Pergala demokrasî bi reygezanê xo heme olan, rengan, fikran û zayen-

dan zeypê qebûl kena. Na joy ver təkiliya olan demokrasî dir, heke raştî sero awan bibo, heme olî, fikrî, mezhebî, rengî û civatî şikenê têdir bi aramî biciyê. Qurano pîrozde:

“Zorkerdiş di Dîn de çinyo.
Kam bi çî bawer bikero di baweryra xo de azad o.”

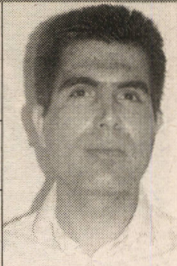
Eyro di welatê ma de vîr û bawerî estê; misilmanî, sunî, elewî, qadirî nexşebendî armenî, êzîdî, asurî, kildanî, suryanî şî'î, zerdeştî, yarîsanî, ehlê heq û êbn. heme zî di pergala demokrasî de yewbinî rê rêzdar ê. Mafê ciyaşê biaramî esto.

Verînanê ma zaf xetayê kerdê. Ê ke xeyrê muslimanî an zî, elewî û êzîdî bî, ro îne tada, zulm û firxûnî hameykerdiş, pêro zî cahiltî û nezani ra bi. Enî sebeban ra bi ke, şarê ma cêra kewtî, bêhêz û bindest bi. Bawermendê heme olan û fikran di çend çiyane serekan de xora yewitî lazim a. Merdimtî, welathezî û têkoşin hemverê zulmê dagirkeran her kesi/e sero ferz o.

Têgeyrayiş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Edebiyato fekkî

Nuşteyî ra verê heme çîyo edebiyat fekkî bi. Edebiyatê fekkî gelek çaxî vîyarnayî resayî çaxê ma û gelekî bedilyayîş vîyarnayîwayîrê ey çin o şarîkî yo. Kê nêzanenê kamder wextî ra vejîyayo û kam yan zî kamînan vato nêzaniyeno. Berhemê fekkî kam çaxe de vejîyayî taybetiyê ê wextan kirîşenî, zîwan goreyê hareman biyo fekkî, telafûz û qaydeyê ristayî xerepiyeyî. Çekuyî senî zîwan ra asan vejîyenî ayhawa vejîyeyî. Ay semedî ra, edebiyato fekkî de, yew standart çin o yew standart gêrayîş zî hewce nêkeno. Edebiyato fekkî, kure de kamca de vejîyayo qarekterê weyre girewto û xora nameyê ey ser ro yo ke nê ke no edebiyato ardî ca kifş nîyî û înan ne mektebî wendi ne zî hunermendê zaneye yî. Zîwan, zelal û sade yo, zîwanî de çekuyê xerîbî çin î.

Zafênî qehramaneyî ser ro, herban û xozayî ser ro babetî xebityenî. Mîyanê şarî de bîyayeyê xozayî, herbî û eşkê mêrdiman peyê xo de zaf tesîr verra dayî û timûtîm mabênê şarî de vajîyenî û vajîyenî û yew wextî ra pey taybetiyê mîtolojîkî gênî. Nê zî benî destanî. Destanî de hîmê mîtolojî zaf î. Mîtolojî mîyanê komelî de zaf tesîro xorîn verra dayo. Coka mîyanê şarî de zaf weş ameyo fehmkerdiş û şar destanî ra gelekî hes keno. Vajîyayîşê mabênê mîtolijîyî û edebiyato fekkî de zaf təkiliya nizdî est a.

Ziwano kurdî hetê edebiyato fekkî ra gelekî dewlemend o ra, deyîrê ma, kilamê ma, estanekê ma, meselê ma, veyveyê ma, kayê ma, lorînê ma, hawarê ma û destanê ma zaf xurt kerdo. Hema zî no edebiyatê ma hawayê Royê Feratî mîyanê şarê ma de herikîyeno.

Tarîxê kurdan de destanê Mem û Zîn zaf cayo muhîm gêno. Her çiqas eşqê Mem û Zîn biyo pirtûk, la rayna mîyanê şarî de hezekî nêameyo nuştîş germa germ heme cayan de heme dewan de pilê ma, bawkalê ma behsê nê destanî kenî û ê ke vanî hayanê inka senî vajîyeyo ayhawa mêrdiman ra vanî no destano namedarî.

Edebiyato fekkî, edebiyato nuştîşî ra yew çime yo. Ma heme çîyî ra verê ma giraniya xo bidê edebiyato fekkî ra. Zengîniya ma ewta de ya, ma sewbîna cayan de zîwanê xo nêgêrî, cewherî ma, madenê ma wîyte de yo. Xebatê zîwanî ganî tîya de dest pê bikero û tîya de aver şîro. Edebiyato ma yo fekkî, herra nêramitîyaye ya. Pabeyê ma ya ke xo ser ro ramitîş biba û çîyo ke hayanê inka nêvejîyeyo, wazena bida ma, zîwanê ma bikera ziwano nuşteki.

Daşinasnayîşê 'Veyveyê bi Gunî' virazyay

Amedî de kaykerdişê 'Veyveyê bi Gunî' ke bi pênuştaya nuştux û şairê Federico García Lorca ke îspanyolîjo ame bi nuştux ame kaykerdiş û daşinasnayîşê ey ame kerdiş.

Kaykerdişê Veyveya bi Gunî bi derhenereya Ferhat Keskîni Eywanan Şaredariya Gird ya Amedî de

ame kaykerdiş. Semedê ke bêro şinasnayîşî ra bi teyber semedê rojnamegeran kaykerdiş.

Zaf humarey de rojnameger û medya beşdarê daşinasnayîşî bîy. Kaykerdiş goreya zîwanê kurdî amebi hadrekerdiş. Muzîgên ke amey pirodayîş zî ahengeke weş dayê kaykerdişî.

Kaykerdişî de dejyayîşê kurdan ra, ya bi serrano ke 'daweyên dijminatay' û 'eşqî' ke wîrdin sereyan mîyande bi ser de, amebi rêsayîş. Qewiyayîş, bîyayîş û kerdişên ke ney mijaran de bîy ardê perdeyî ver. Hetê bîni ra ferqa çîyên xelet û mezgê raşt zî ame şinasnayîş. **AMED**

Nebatê qeza; hewayî ver, bi goreyê hereman bedilîyenê. Mîyanê çemişgezêkî û dewanê nîzdîyan de tuyêr û darê fikîyî zaf ê. Dewê qeza yê vakurî hetê mazêran ra dewlemend ê. Vakurê qeza de zimistan hîna derg o û pêt vêreno. Dewanê qeza mîyan de hema hema dewê bêawe çînê. Heme dewê qeza û

hereme zergûniye mîyan der ê. Darêke bi taybetî mintikaya çemişgezêkî de resenê û bi fekê şarê qeza name biyê nê yî: Alunçêr, cunul, daxum, tuyê horûmî, kozik, lollik, mazûk, mixîrik, palût, mormorik, ardûç, azdûr, cevuz, hajik, payam, sumak, yîlxin . Nebatê ke hereme de resenê û bi fekê şarê qeza name benê.

Çemişgezek cayeke şîrîn, bi dar û berên xo û pîyazên ke ramîyenê namdar a. Heme dewên ci de awe esta û zafêreya debera kesan citkarey ser de yo. Tarîxa Wexta Tûnçî ra mendo û heta ney gamî xo resnayo

AVER PAYIZ

Çemişgezek Welato Cor (Serhed) de beşa Ferato corîne de ca gêno û girêdayeyê şaristanê Dêrsimî yo. Çemişgezek rojawanê başûrê Dêrsimî de yo. Dorûverê qeza Rojhelat de Pêrtage û Xozat, başûr de Pulur û Erzingan, rojawan de Xarpêt û Erzingan, başûr de bi bendawa Kebanî girewteyo. Berzîyê qeza yê tewr muhîmî nê yî: Girê Pîlavî, girê Bozanî, Girê Kirklarî û Koyê Yilanî.

Laya Taxarî dewa Xozatî Axvîranî ra zîyena, sînoranê Çemişgezêkî ra vêrena û bendawa Kebanî mîyan de rişyena. Behre ra berzîya mîyanê qeza 975 metre yo. Başûrî ra ver bi vakurî berzîye zêdîyena. Hîrayîya erdanê qeza 877 kilo-

Warê darê feki û pîyazî

metre qarê yo. Verê awanê Bendawa Kebanî erdê qeza hîna hîra bî. Badê bendawe çarêş dewî û tay erdê diyêş dewan binê awe de mendê. seyî ra 35 ê erdan yeno ramitiş, seyî ra 2 yê erdan birr û seyî ra 63 yê erdan zî gol û merg î. Semedo ke erdê qeza kerre û kuçinî ciresayîş zehmet o. Badê bendawe rayîrî zî padîyayî, şîyîş û ameyîşê şarî bi ferîbotan beno. Qeza, Dêrsimî ra 117 Km dûrî ya la qîsmêk nê rayîrî stabilîze û vîrajîn o, nê semedî ra

no rayîr hema hema nîno şixulnayîş. Şarê qeza Xarpêtî serra şîno Dêrsim. Dergîya nê rayîrî zî 198 Km yo. Çemişgezek mîyanê Xarpêtî ra 62 Km dûrî yo. Çemişgezek qezayê Dêrsimî yo, la semedo ke şîyîş û ameyîşê Dêrsimî zehmet o, şarê qeza zafane semedê kar û gureyanê xo şîno Xarpêtî.

Çemişgezek herema Serhedî de ca gêno û hewayê ey bejî yo. Verê awanê Bendawa Kebanî semedo ke hewayê qeza bejî yo, zimistan serd bi û vewre varayêne, amnan zî zaf germ vîyertêne la badê bendawe he-

wayê qeza bîyo nerm. Dewanê dorûverê bendawe de hema hema vewre nêvarena. Semedê na taybetîya hewayî erdanê qeza de hema-hema heme tarrûtur û darê fikîyî resenê.

Aborî citkarey û heywaney ser de yo
Ekonomîyê Çemişgezêkî zafane weyekerdîşê dewarî û ramitişê zadî ser o yo. Erdê ke yenê ramitiş seyî ra 90 semedê zadî yenê ramitiş.

Deşte de zad (tewr zaf cew, genim (xele) û pîyaz) yeno ramitiş.

Verê tay mahlût û gilgil zî ramîyayêne bi goreyê statîstîkanê serranê peyênan nê zadî hinî nêramîyenê. Binê newale de şar tarrûtur rameno.

Gozêr û fîstîqêrî zaf ê. Semedo ke erdê Çemişgezêkî tay ê, tarrûturo ke yeno ramitiş ancax qîmê şarê qeza keno. Tuyê ke yenê wişk kerdîş û zimistanan werîyenê namdar ê. Dorûverê dewanê Çemişgezêkî de rezî zî estê. Serra 2000î ra pey rezî hîna zêdîyayê. Hetê daran ra gozêr, vamêr, murîyêr, sayêr û tuyêrî hîna zaf ê. Qeza de kartol û pîyaz zî yeno ramitiş.

Zimistanî deşt, amnanî zî zozan esto
Şar wisarî heywananê xo beno zozanan û heta payîzî uca çêreneno. Şarê dewanê koyan debara xo bi weyekerdîşê heywanan kenê. Şar zafane dawar, biz û mêşnayan weye keno. Qeza de hingî zî weye benê û hingimêno ke başînan ra peyda beno. Bendawa Kebanî de masegirîye zî bena la nê maseyî ancax qîmê qeza kenê.

Tarîxa ci reseno WextaTûnçî
Bi goreyê tay çimeyan tarîxê Çemişgezêkî heta Wextê Tûnçî. Wextê Tûnçî ra nata merdimî tîya de ciwîyayî. Bi go-

reyê cigêrayoxan dorûverê Bendawa Gola Kebanî de M.V mabinê serranê 4000-3000î de merdimî tîya ciwîyayî. Wextê verênan de herema Çemişgezêkî kewta destê nê dewletan: Mîtanî, Ûrartûyî, Medî, Persî, Selevkosî, Împaratorîya Roma ya Pîle. Zaf cayên ey de xirbeyî estêyê ema vinîbiyayîşî ver de ye.

